

Πρόγραμμα Σπουδών Γυμνασίου

Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΣΤΗ ΖΩΗ, ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΑΠΟ ΤΟ ΤΟΠΙΚΟ ΣΤΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ

Προτεινόμενο Υλικό

για την επεξεργασία των Θεματικών Ενοτήτων

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 2: Το ζήτημα της θρησκείας στη σύγχρονη Ευρώπη

Κ ε ί μ ε ν α
για χρήση από τους μαθητές &
πληροφοριακό υλικό

I. Η θρησκεία στις πολυπολιτισμικές κοινωνίες της Ευρώπης

i. Θρησκευτική ανθρωπογεωγραφία (στατιστικά)

ii. Θρησκευτικές κοινότητες: Δικαιώματα και υποχρεώσεις

i. Θρησκευτική ανθρωπογεωγραφία (στατιστικά)

Η μεγαλύτερη θρησκεία στην Ευρώπη για τουλάχιστον 1.500 χρόνια είναι ο Χριστιανισμός.

Σύμφωνα με δημοσκοπικά στοιχεία του Ευρωβαρόμετρου το 2012, η πιο διαδεδομένη θρησκεία της ΕΕ είναι ο Χριστιανισμός που αποτελεί το 72% του πληθυσμού (48% Καθολικοί, 12% Προτεστάντες, 8% Ορθόδοξοι και 4% άλλα χριστιανικά δόγματα. μορφές χριστιανισμού). Το 16% των πολιτών δηλώνει αγνωστικιστές, το 7% αθεϊστές και το 2% Μουσουλμάνοι, ενώ το υπόλοιπο 3% συγκεντρώνουν άλλες θρησκείες, όπως ο Βουδισμός, ο Ινδουϊσμός, ο Σιχισμός και ο Ιουδαϊσμός.

https://en.wikipedia.org/wiki/Religion_in_the_European_Union

https://en.wikipedia.org/wiki/Religion_in_Europe

Σημείωση: Ευρωβαρόμετρο είναι μια σειρά κοινής γνώμης έρευνες που πραγματοποιούνται τακτικά για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής από το 1973. Οι έρευνες αυτές καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα των επίκαιρα θέματα που αφορούν την Ευρωπαϊκή Ένωση σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ

<https://en.wikipedia.org/wiki/Eurobarometer>

Μια ειδική έρευνα του Ευρωβαρομέτρου το 2010 (η οποία περιλάμβανε και χώρες εκτός Ε.Ε.) δείχνει ...τους μισούς εντός Ευρωπαϊκής Ένωσης να απαντούν ότι πιστεύουν πως υπάρχει Θεός, ένα 26% να πιστεύει στην ύπαρξη μιας πνευματικής ή φυσικής δύναμης και ένα 20% να μην πιστεύει στην ύπαρξη κάποιου από τα παραπάνω και να καταγράφεται ως άθεος. Είναι ενδεικτικό στην έρευνα το μεγάλο χάσμα μεταξύ των πολιτών της Ε.Ε. ανάλογα με την ιθαγένειά τους, καθώς πίστη στην ύπαρξη Θεού δηλώνει από το 94% των Μαλτέζων και το 92% των Ρουμάνων μέχρι στο ελάχιστο 16% των Τσέχων και το 18% των Σουηδών. Τα υψηλότερα, πάντως, ποσοστά που δηλώνουν πίστη στην ύπαρξη Θεού εντοπίζονται στις Ορθόδοξες χώρες (με τις Ελλάδα και Κύπρο να βρίσκονται στην 5η και την 4η θέση, αντίστοιχα, στη συγκεκριμένη κατάταξη), στις καθολικές χώρες του Νότου και της περιφέρειας (Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία, Ιρλανδία) και, βέβαια, στην Πολωνία, που εμφανίζεται ως ο πιο ισχυρός πυρήνας Καθολικών της ηπείρου. Αντίθετα, τα ποσοστά πέφτουν όσο προχωρούμε προς την Κεντρική και τη Βόρεια Ευρώπη, ενώ συνολικά στις 32 χώρες που εξετάζονται μόνο στις 12 εμφανίζεται ένα ποσοστό του πληθυσμού άνω του 50% να δηλώνει ότι πιστεύει στην ύπαρξη Θεού.

Πίνακας 1

ΤΙ ΠΙΣΤΕΥΟΥΝ ΟΙ ΕΥΡΩΠΑΙΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ ΘΕΟΥ

Χώρες	«Πιστεύω ότι υπάρχει Θεός»	«Πιστεύω ότι υπάρχει κάποια πνευματική ή φυσική δύναμη»	«Δεν πιστεύω ότι υπάρχει Θεός, πνευματική ή φυσική δύναμη»
Μάλτα	94%	4%	2%
Τουρκία	94%	1%	1%
Ρουμανία	92%	7%	1%
Κύπρος	88%	8%	3%
Ελλάδα	79%	16%	4%
Πολωνία	79%	14%	5%
Ιταλία	74%	20%	6%
Πορτογαλία	70%	15%	12%
Ιρλανδία	70%	20%	7%
Κροατία	69%	22%	7%
Σλοβακία	63%	23%	13%
Ισπανία	59%	20%	19%
Λιθουανία	47%	37%	12%
Λουξεμβούργο	46%	22%	24%
Ουγγαρία	45%	34%	20%
Αυστρία	44%	38%	12%
Γερμανία	44%	25%	27%
Ελβετία	44%	39%	11%
Λετονία	38%	48%	11%
Βέλγιο	37%	31%	27%
Ην. Βασίλειο	37%	33%	25%
Βουλγαρία	36%	43%	15%
Φινλανδία	33%	42%	22%
Σλοβενία	32%	36%	26%
Ισλανδία	31%	49%	18%
Δανία	28%	47%	24%
Ολλανδία	28%	39%	30%
Γαλλία	27%	27%	40%
Νορβηγία	22%	44%	29%
Εσθονία	18%	50%	29%
Σουηδία	18%	45%	34%
Τσεχία	16%	44%	37%
Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσος όρος	51%	26%	20%

Πίνακας 2

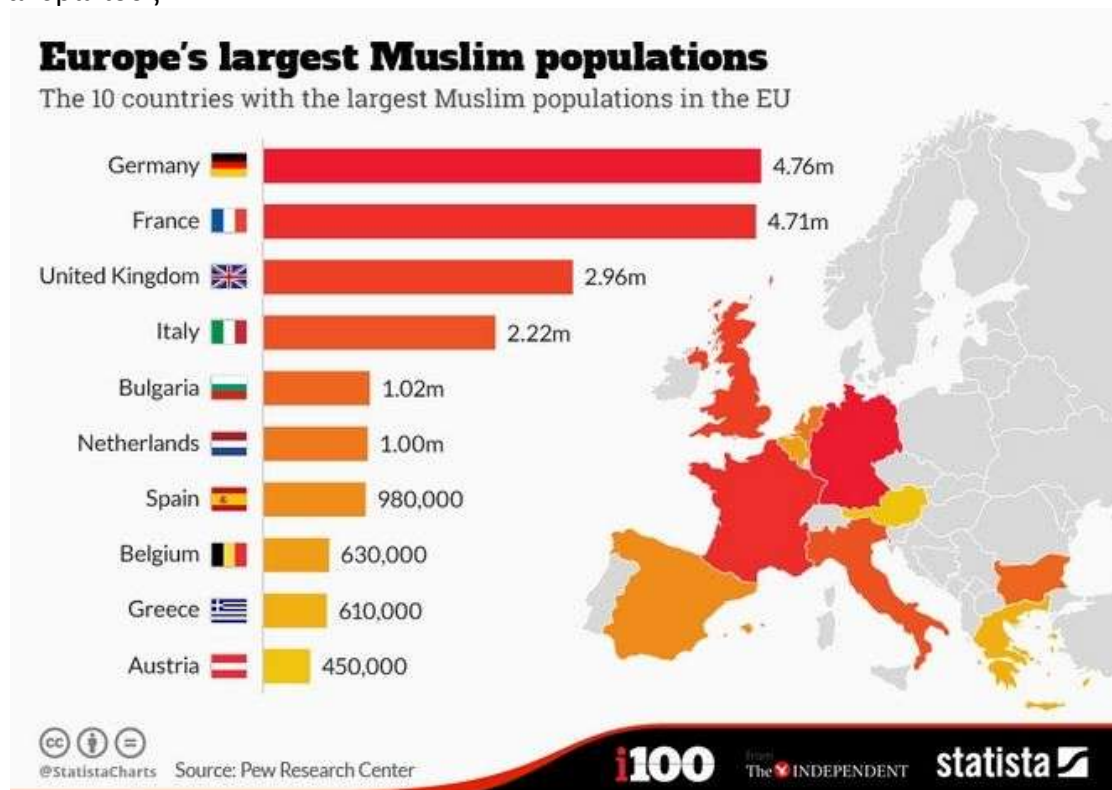
ΘΡΗΣΚΕΙΑ / ΔΟΓΜΑ ΑΝΑ ΧΩΡΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Χώρα	Καθολικός	Ορθόδοξος	Προτεστάντης	Άλλο χρ. δόγμα	Μουσουλμάνος	Άθεος	Αγνωστικιστής
Αυστρία	77%	2%	7%	0%	2%	1%	10%
Βέλγιο	58%	1%	2%	4%	5%	7%	20%
Βουλγαρία	1%	82%	1%	1%	11%	1%	2%
Γαλλία	54%	0%	3%	1%	3%	16%	21%
Γερμανία	31%	2%	30%	2%	3%	9%	18%
Δανία	1%	0%	64%	6%	1%	9%	16%
Ελλάδα	1%	96%	0%	0%	0%	2%	1%
Εσθονία	3%	17%	6%	19%	0%	15%	22%
Ην. Βασίλειο	15%	1%	23%	19%	3%	5%	27%
Ιρλανδία	88%	1%	2%	1%	0%	2%	5%
Ισπανία	67%	1%	1%	2%	0%	10%	16%
Ιταλία	90%	0%	1%	1%	0%	2%	4%
Κύπρος	2%	96%	0%	1%	0%	0%	0%
Λετονία	24%	20%	13%	12%	0%	3%	21%
Λιθουανία	84%	3%	1%	2%	0%	2%	6%
Λουξεμβούργο	68%	1%	3%	3%	2%	6%	14%
Μάλτα	95%	0%	1%	0%	1%	1%	2%
Ολλανδία	22%	0%	15%	7%	1%	8%	41%
Ουγγαρία	58%	0%	7%	6%	0%	1%	21%
Πολωνία	91%	1%	0%	0%	0%	2%	3%
Πορτογαλία	88%	1%	1%	3%	0%	2%	5%
Ρουμανία	5%	87%	3%	3%	0%	0%	0%
Σλοβακία	69%	0%	5%	4%	0%	7%	12%
Σλοβενία	64%	3%	0%	1%	3%	16%	9%
Σουηδία	2%	1%	41%	8%	0%	13%	30%
Τσεχία	29%	0%	2%	3%	0%	20%	39%
Φινλανδία	1%	1%	70%	10%	0%	4%	12%
Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσος όρος	48%	8%	12%	4%	2%	7%	16%

Πηγή: Ειδικό Ευρωβαρόμετρο 393, «Discrimination in the EU in 2012»

Σημ.: Τα ποσοστά μπορεί να μην αθροίζονται στο 100%, καθώς δεν εμφανίζονται στον πίνακα οι θρησκείες με ελάχιστο ποσοστό αναφοράς, όπως και οι απαντήσεις «Άλλο» ή «Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ».

Οι περισσότεροι μουσουλμάνοι εντός Ε.Ε. εντοπίζονται στη Γερμανία. Στην Ελλάδα, βάσει της πιο πρόσφατης απογραφής, ανέρχονται σε 610.000 ανθρώπους.

<http://indy100.independent.co.uk/article/11-maps-and-charts-to-challenge-your-perceptions-of-europe--x1rXiulXAx>

<http://news247.gr/eidiseis/afieromata/10-grafhmata-poy-tha-allaksoyn-ton-tropo-poy-vlepeis-thn-eyrwph-h-prwtia-ths-elladas.3370117.html>

ii. Θρησκευτικές κοινότητες: Δικαιώματα και υποχρεώσεις

Ο νόμος 4301/7-10-2014 για την «Οργάνωση της νομικής μορφής των θρησκευτικών κοινοτήτων και των ενώσεών τους στην Ελλάδα και άλλες διατάξεις» έχει στόχο να δημιουργήσει ένα κοινό σύστημα για τη νομική οργάνωση όσων θρησκευτικών κοινοτήτων το επιθυμούν, εκτός από τις τρεις που έχουν ήδη συγκεκριμένο νομικό καθεστώς (Εκκλησία, Ισραηλιτικές Κοινότητες και Μουφτείες). Με τον νόμο, χορηγείται πλήρης αυτοδιοίκηση στο εσωτερικό του θρησκευτικού νομικού προσώπου υπό την προϋπόθεση ότι γίνονται σεβαστοί οι νόμοι και το Σύνταγμα. Ειδικότερα, σήμερα, Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου είναι η Ελληνική Εκκλησία και οι Ισραηλιτικές Κοινότητες, για ιστορικούς λόγους. Οι Μουφτείες είναι δημόσιες υπηρεσίες. Όλοι οι υπόλοιποι, δηλαδή η Καθολική Εκκλησία, οι Ορθόδοξοι Αρμένιοι, οι Κόπτες, οι Αιθίοπες Ορθόδοξοι, οι Ασσύριοι, οι Αγγλικανοί και η Ελληνική Ευαγγελική Εκκλησία θα οργανωθούν σε Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου.

<http://www.kathimerini.gr/786409/article/epikairothta/ellada/nomika-proswpa-pleon-oi-8rshskeytik-es-koinothtes>

«Μόνο αν μείνουμε ενωμένοι θα μπορέσουμε να νικήσουμε τη ριζοσπαστικοποίηση και τον φονταμενταλισμό. Ο διάλογος μεταξύ θρησκευτικών κοινοτήτων έχει καθοριστική σημασία για την υπεράσπιση των αξιών των κοινωνιών μας. Τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα θα πρέπει να ενισχύσουν αυτόν τον διάλογο και να μην τον περιορίσουν στο επίπεδο της θρησκευτικών ηγετών και των θεολόγων, αλλά να τον επεκτείνουν στους νέους. Οφείλουμε να επενδύσουμε περισσότερο, όχι μόνο στην οικονομία μας αλλά και στο μέλλον των νέων της Ευρώπης. Χρειαζόμαστε πολιτικές που θα προάγουν βασικές αξίες, όπως η ειρήνη, η αλληλεγγύη και ο σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, στις μελλοντικές γενιές και κοινωνίες».

Αντόνιο Ταγιάνι, Αντιπρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

http://ec.europa.eu/greece/news/2015/20150616_synantisi_thriskeytikon_igeton_e_l.htm

Συνθήκη της Λισσαβώνας για την τροποποίηση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, υπογράφηκε στη Λισσαβώνα στις 13 Δεκεμβρίου 2007

Άρθρο 16 Γ

1. Η Ένωση σέβεται και δεν θίγει το καθεστώς που έχουν σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο οι εκκλησίες και οι θρησκευτικές ενώσεις ή κοινότητες στα κράτη μέλη.
2. Η Ένωση σέβεται επίσης το καθεστώς που έχουν σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο οι φιλοσοφικές και μη ομολογιακές οργανώσεις.
3. Η Ένωση διατηρεί ανοιχτό, διαφανή και τακτικό διάλογο με τις εκκλησίες και τις οργανώσεις αυτές, αναγνωρίζοντας την ιδιαίτερη ταυτότητα και συμβολή τους.»

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2007:306:FULL&from=EL>

...στο Σύνταγμα για την Ευρώπη, γνωστό και ως Σύμβαση της Λισαβώνας, η Ευρωπαϊκή Ένωση αναφέρεται στη δημιουργία ενός ανοιχτού και συνεχούς διαλόγου όχι μόνο με τις εκκλησίες, αλλά και με τις θρησκευτικές κοινότητες. Δεν επιδιώκει σύγκλιση εκκλησιών και θρησκευτικών κοινοτήτων. Επιθυμεί να συμβάλει στην ειρηνική συνύπαρξη και ανάπτυξη, στον ευρωπαϊκό χώρο, όλων των εκκλησιών και των θρησκευτικών και μη κοινοτήτων, προς όφελος όλων των πολιτών χωρίς διάκριση. Τα τελευταία χρόνια πληθαίνουν οι φωνές στην Ευρώπη, για ένα «Ευρωπαϊκό Σύνταγμα των Θρησκειών», πέρα από τις ιστορικές παραδόσεις της κάθε χώρας και πέρα από τις όποιες εθνικές μεταρρυθμιστικές προσπάθειες.

Δρ. Αλτάνας Φίλου-Πατσαντάρα, Η νομική προσωπικότητα των θρησκευτικών κοινοτήτων σε χώρες της Ευρώπης

http://csc.ceceurope.org/fileadmin/filer/csc/Human_Rights/Human_Rights_Library/552_ff.pdf

«Οι υπεύθυνοι μέσα στις θρησκευτικές κοινότητες οφείλουμε να καλλιεργήσουμε μια ειρηνική θεολογία και ανθρωπολογία» και «να στηλιτεύσουμε κάθε μορφή βίας», ανέφερε μεταξύ άλλων ο κ. Αναστάσιος, τονίζοντας πως «κάθε έγκλημα στο όνομα της θρησκείας είναι έγκλημα κατά της ίδιας της θρησκείας» και «κανείς δεν έχει το δικαίωμα να χρησιμοποιεί το λάδι της θρησκείας, για να δυναμώνει τη φωτιά των συγκρούσεων».

(Από την τοποθέτηση του αρχιεπισκόπου Αλβανίας στη Διεθνή Διάσκεψη για τη Μέση Ανατολή <http://www.newsbeast.gr/greece/arthro/1997803/anastasios-themelio-tis-irinis-i-igiis-thriskeftiki-sinidisi>)

Κατάλογος ετερόδοξων και ετερόθρησκων θρησκευτικών κοινοτήτων στην Ελλάδα
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΕΤΕΡΟΔΟΞΩΝ

1. (Ευαγγελική) Ανατολική Αποστολική Εκκλησία (Μεθοδιστών)
2. Α΄ Χριστιανική Εκκλησία Ευαγγελιστών Αθηνών
3. Αγγλικανική Εκκλησία
4. Αιθιοπική Ευαγγελική Εκκλησία «Η Χάρη»
5. Αμερικανική Εκκλησία του Αγίου Ανδρέα
6. Αναμορφωμένη Χριστιανική Ορθόδοξη Εκκλησία
7. Αποστολική Εκκλησία Πεντηκοστής
8. Αποστολική Εκκλησία της Ανάστασης
9. Αποστολική Εκκλησία του Θεού
10. Αποστολική Εκκλησία του Ιησού Χριστού
11. Αποστολική Εκκλησία του Χριστού
12. Αποστολική Εκκλησία Φιλαδελφείας Ιησού Χριστού
13. Αρμενική Ελευθέρα Ευαγγελική Εκκλησία
14. Αρμενική Ευαγγελική Εκκλησία
15. ΒΑΙΘΗΛ -Χριστιανική Ρουμανική Εκκλησία
16. Βιβλική Αποστολική Εκκλησία
17. Βιβλική Βαπτιστική Εκκλησία
18. Βιβλική Εκκλησία
19. Γνωστική Ροδοσταυρική Αποστολική Εκκλησία
20. Διεθνής Εκκλησία της Ρεχοβώθ (Rehoboth International Church)
21. Διεθνής Εκκλησία του Χριστού
22. Διεθνής Ελληνική Χριστιανική Εκκλησία
23. Εκκλησία Αναγεννημένων Χριστιανών
24. Εκκλησία Ευαγγελιστών
25. Εκκλησία Όλων των Εθνών Αθήνας – Διακονία Ακοής
26. Εκκλησία Πεντηκοστής του Ευαγγελικού Δόγματος
27. Εκκλησία Σύναξης του Θεού (Πεντηκοστής)
28. Εκκλησία της Αγάπης του Ιησού Χριστού
29. Εκκλησία της Σουηδίας
30. Εκκλησία »Το Ευαγγέλιο του Ζώντος Χριστού – Διεθνής Διακονία«
31. Εκκλησία του Θεού της Πεντηκοστής
32. Εκκλησία του Θεού της Προφητείας
33. Εκκλησία του Θεού της Προφητείας (Πεντηκοστής)
34. Εκκλησία του Θεού του Πλήρους Ευαγγελίου
35. Εκκλησία του Ιησού Χριστού
36. Εκκλησία του Ιησού Χριστού των Αγίων των Τελευταίων Ημερών
37. Εκκλησία του Χριστού
38. Εκκλησία του Χριστού της Πεντηκοστής
39. Εκκλησία Χριστιανικής Πίστης
40. Εκκλησία Χριστιανών Αδελφών

41. Εκκλησία Χριστιανών Ελλάδος
42. Ελευθέρα Αποστολική Εκκλησία
43. Ελευθέρα Αποστολική Εκκλησία Πεντηκοστής
44. Ελευθέρα Ευαγγελική Εκκλησία
45. Ελληνική Ευαγγελική Εκκλησία
46. Ελληνική Χριστιανική Εκκλησία
47. Ενωμένη Πεντηκοστιανή Εκκλησία της Ελλάδας
48. Ευαγγελική Βαπτιστική Εκκλησία
49. Ευαγγελική Εκκλησία Γερμανόγλωσσων εν Ελλάδι
50. Ευαγγελική Εκκλησία Γερμανόγλωσσων Θεσ/νίκης
51. Ευαγγελική Εκκλησία Ελληνικού Βιβλικού Συνδέσμου
52. Ευαγγελική Εκκλησία Κορίνθου
53. Ευαγγελική Εκκλησία «Νέα Ζωή»
54. Ευαγγελική Εκκλησία Σύναξη του Θεού
55. Καθολική Εκκλησία
56. Κοπτορθόδοξη Εκκλησία της Αιγύπτου
57. Μελετητές της Βίβλου
58. Νεοαποστολική Εκκλησία της Ελλάδος
59. Οικουμενική Συριακή Ορθόδοξη Εκκλησία «΄γιος Γρηγόριος»
60. Ορθόδοξη Αρμενική Εκκλησία
61. Πανελλήνια Ένωση Ορθόδοξων Αρμενίων Ελλάδος «΄γιος Γρηγόριος»
62. Πεντηκοστιανή Εκκλησία «Ο Θεός Είναι Αγάπη»
63. Πεντηκοστιανή Εκκλησία «Ο Θερισμός»
64. Πεντηκοστιανή Ιεραποστολική Εκκλησία του Χριστού (4η Συντέλεια του Κόσμου)
65. Πρώτη του Χριστού Εκκλησία Επιστημών
66. Ρουμανική Εκκλησία του Θεού Κρήτης
67. Χριστιανική Αποστολική Εκκλησία
68. Χριστιανική Αποστολική Εκκλησία Ρουμάνων Αθηνών
69. Χριστιανική Εκκλησία Αντβεντιστών της Έβδομης Ημέρας
70. Χριστιανική Εκκλησία – Φιλαδέλφεια
71. Χριστιανική Εκκλησία Αθηνών
72. Χριστιανική Εκκλησία Ο Θερισμός
73. Χριστιανική Εκκλησία Πεντηκοστής
74. Χριστιανική Ευαγγελική Εκκλησία Καλλιθέας
75. Χριστιανική Ρουμανική Εκκλησία – Η Ελπίδα
76. Χριστιανικό Κέντρο Αθηνών
77. Χριστιανοί Μάρτυρες του Ιεχωβά

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΕΤΕΡΟΘΡΗΣΚΩΝ

1. Βουδιστές
2. Ινδουιστές
3. Ισραηλίτες
4. Μουσουλμάνοι
5. Μπαχάι

http://www.notarius.gr/encyclical/notarial_acts/2384